

Szerkesztőség:
Kaposvárott, fő-ut 35 sz. a.
Ide küldendő a lap szellemi részét illető minden közlemény, kézirat, ismeretösszeállítást könyv.

Előfizetési díj:
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

NÉPJOG.

Előfizetési díj:
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések fölvetetnek:
helyben a kiadóhivatalban,
továbbá Budapestben Hasenstein és Vogler, Goldberger A. V., Láng és társa, Bécsben Hasenstein és Vogler, Oppelk Alajos, Mosse Rudolf, Daube G. L. és társa s Rotter és társa irodáiban.

Megjelenik minden pénteken

A tanév.

Ide s tova véget ér Magyarországon az 1881-82. tanév.

Országszerte bezárulnak a tantermek, elemi, közép és felsőiskolák ajtai, hogy elbocsássák az emberi ismeretek és tudás szentelt csarnokaiból az újabb nemzedéket.

Állítják: Magyarország közoktatásügye, különösen a népnevelés, a legközelebbi 14 év alatt nagyon haladt. Számátalan népiskolát építettünk és rendeztünk be, a tanköteleseknek oktatásban részesülő százaléka tetemesen emelkedett. Több szakiskolával, tanítónőképzővel stb. szaporodott tanintézetek száma s végül berendezték úgy, a hogy a kolozsvári egyetemet.

Igaz: közoktatásügyünk a lefolyt másfél évtized alatt örvedetesen föllendült s a mit abszolutizmus és provisorium elhanyagolt, nemzeti nevelésünk ügye ma már az egész nemzet, állam és társadalom által kiváló szeretettel és buzgalommal ápolt s fejlesztett közügy.

De vajjon nem csak külső máz, nem pusztá csillogás-e az, a mivel ez irányban paedagogjaink oly nagyra vannak?

Vajjon Magyarország közoktatásügye a helyes utra van-e terelve? Vajjon multunknak és jövőnknek megfelelő, nemzetpolitikai érdekeinkkel összhangzatos-e az, a mit ma magyar földön közoktatásügynek nevezünk?

Vajjon nemzeti-e a mi nevelésünk?

Ezekre a kérdésekre aligha tudna igenel felelni a legnagyobb optimista is.

Franciaországban francia, Németországban német, Olaszországban olasz nemzetnevelést adnak a népnek a közoktatás minden ágazatában. A tudomány absztrakt s az élet praktikus céljain kívül francia, olasz, német, angol nemzeti önértet, hazafias szellemet önt az új nemzedékbe, mely az iskola padjairól kikérülve a réginek nyomdokaiba lép, hogy majdan ő alkossa ezt.

Egész közoktatási rendszerüket, minden paedagógiai intézményeiket nemzeti szellem lengi át, ez a vezérelv, ez a kiindulási pont. Nálunk?

Hát bizony nálunk a közoktatásügy nagyobb részt a nemzetiségi törekvésekkel inficiált felekezeti kezében van, olyan ellenőrizetlen autonómiával, mely csaknem független az államtól.

Magyar vidékeken a katolikus, református, unitárius és részben lutheranus hitfelekezetek még csak teljesítik hazafias feladatukat; elemi és középtanodákat s egész nevelési rendszerüket nemcsak magyar szó, de magyar nemzeti szellem hatja át.

Am, hogy állunk az egy pár milliónyi görög keleti, görög katolikus, a szász és tót lutheranus vallásfelekezetek közoktatás ügyével?

Ugy, hogy az minden, csak nem magyar, sőt még csak nem is magyarországi.

Annak idejében a magyar törvényhozás megalkotta a népoktatási törvényt. Azután határtalan autonómiát adott külön a szerb s külön a román keleti egyházaknak, melyeknek vallási congregatióit ekként valóságos kis nemzetgyűlésekké teremtette. Mindezzel kapcsolatban a magyar kormány és törvényhozásnak 14 hosszú év alatt mindenre jutott ideje, csak a középtanodai oktatásügy rendezésére nem.

Végzetes tévedések és súlyos mulasztás, mely a magyar közoktatásügy nemzeti érdekeinek már eddig is alig helyrehozható károkat okozott.

Magyarországon évenként százezerenként kerül ki mindenféle tanintézetből az ifjuság, mely nem ért egy szót sem az állam hivatalos nyelvéről. Nemcsak, hanem olyan eszmékkel, érzelmekkel és törekvésekkel saturálva, melyek őket a magyar állam és haza elkeseredett elleneivé teszik. Brassó, Szeben, Balázsfalva, Segesvár, Medgyes, Beszterce, Belényes, Arad, Temesvár, Ujvidék, Turóc-Sz.-Márton s mindazok a helyek, hol román, szász, szerb vagy tót intézet van az illető autonóm hitfelekezet kezei között: valóságos nevelőintézetei az államellenes és separatistikus politikai agitatoroknak.

E helyeken, e tanintézetekben nevelik a panszláv, dacoromán és pangermán tendenciákat; e tanintézetekből bocsátják ki rajonként azokat az ifjakat, kiket évek hosszú során a Magyarország elleni gyűlöletre, magyar név gyalázatra és gyűlöletre neveltek.

Az ifju kor benyomásai a legélénkebbek és legmaradandóbbak. Azok, kik azokból a nem magyar tannyelvű intézetekből kerülnek ki, a legtöbb esetben nemcsak nyelvekre idegenek irántunk, de lángoló gyűlöletet visznek magukkal az életben a magyar nemzet, a magyar faj iránt.

Ez, ez a pusztító rákfenéje a magyar közoktatásügynek, melyet aligha ellensúlyozhat a magyar ajku hitfelekezetek és az állam által ápolt közoktatásügy tagadhatatlanul kedvező 14 éves fejlődése és haladása.

Es ez az a tér, melyen a magyar kormányt és a magyar törvényhozást végzetes mulasztások és nemzetietlen politika büne terheli. —

A bosnyák viták.

Zaj és izgatottság. Ez volt az ülések képe. Mintha kiserélték volna a házat Régi bágyadt, álmos, unott helyett kikelt arczok, élénk taglejtés, erőyes kifakadások, kemény közbeszólások váltották fel a boszniai költségvetési vita napjain a többi viták egyhangúságát. A kérdésnek a szívekben gyakorolt izgató hatása, mint a visszafajtott gőz, kitörőben van. A türelmében lánczra vert, egyre háborgatott és egyre izgatott szenvedély fékét levetni készülő jelenségei voltak észlelhetők a képviselőházban.

Ha volt valaha természetes oka, ha volt jogosultsága, hogy egy kérdésnek pusztá fölvetésénél lázas lüktetésbe esapjon a vér: akkor a boszniai kérdés egyike az ily kérdéseknek. Minden a mi ráemlékeztet, keletkezése, fejlődése, becsempészése, véde, áldozatai, változatai egytől-egyig felláztatják annak véré, kinek esze és szíve nem bír a bécsi katonai körök esztelenségének e tényével megbarátkozni, míg az események lánczolata mondja a tapasztalati igazság erejével, hogy vérünket, pénzünket pazarolják el egy nagy mérközésnek kilátásával a háttérben.

Azoknak, kik e politikát támogatják, himes tojásként kellene a kérdéssel elbánni, hogy a szenvedélyeket eljárásukkal ne provokálják. S mégis mi történik! Az ország anyagi erejét megsarczó javaslat előadója L á n g Lajos, hit, meggyőződés, érvek és igazságok hiányában, a ferdítéseket és valótlanosságokat keresve, halmozta össze. Indokolás és védelmezés helyett a kormány fiatal óriásainak czynizmusával szól, hogy beszéde során minden mondata a szó szoros értelmében kihíja az egyeneslelkű igazságérzet tiltakozását: „Nem igaz, mondjon igazat.”

Csaknem azon kezdé, hogy a köztudomás és a tények bizonyossága ellenére „szerencsésen befejezett katonai akcióról” szól. Hivatalos katonai jelentések, melyek a fölkelőkkel folytatott ütközetek-

ről szólanak, czáfolják meg ez állítást. „Nem igaz”, ez rá az őszinte felelet.

„A ház többsége helyeselte azon politikát, mely Boszniába vezetett”, állítja tovább. Nem igaz! A többség is tiltakozott ellene. Ott a felirat! Vág neki vissza Helfy Ignác, s a tüntetések, melyekben a többség tagjai velünk vettek részt, a tiltakozó nyilatkozatok a házon kívül és a ház naplóiban, a beszédek a folyosókon és folyosókon kívül, mind azt kiáltják: „Nem igaz!”

Nem volt az egész beszédben egyetlen egy pont, mely tényekre hivatkozott és a létező álláspontjára helyezkedett, hogy ne provokálta volna a tapasztalás, tanúságok és események tiltakozó szavát: „Nem igaz!”

E „nem igaz” a legjellemzőbb kritikája volt annak a hazugságokon, ámtásokon, kibúvókon alapuló politikának, melyet E ö t v ö s Károly a függetlenségi párt határozati javaslatának indoklásában oly erőteljesen ostorzott. Ez a „nem igaz” mely átvonult e senki által őszintén nem kívánt és nem védett, mindenki által elítelt és egyedül a felsőbb kényszerrel mint „háza politikájának” nyomásával mentegedett politikán, a legközvetlenebb és legigazabb felelet oly előadói beszédre, minő a Láng Lajosé volt. Ennek a „nem igaznak” hangja szóalt meg a fellázított kedélyek mélyéből, mikor Helfy megtámadta a vitaközös ama botrányos módját, hogy hagyják az ellenzék beszélni, de senki nem áll fel a kormánypárt soraiból, hogy indokolja evvel lelkiismerete által elítelt, a hatalomhoz ragaszkodás következtében azonban megszavazott politikának áldozatköveteléseit.

Beestelen, hazagyilkoló és nemzetgyilkoló politikának nevezte Helfy politikájukat, s ha Tisza Kálmán, ki oly kéjjel bonczolgatta apróra Polyt Mihály felszólalásának hálás válasza anyagot adó nemzetiségi oldalait, komolyan biszi a mit mondott, hogy a nemzet többsége a függetlenségi párt álláspontját a kérdésben sem teszi magáévá, ám rajta, szavaztassa meg egy titkos szavazás által a népet, ha nem egyedül a hivatalnokokat, és azok óriás többsége is e boszniai politika ellen fog nyilatkozni.

De hogy is lehetne e politika őszinte hive bárki ez országban, midőn a legfurangosabb logika, miniszterelnök logikája se képes mást fölvetni, minthogy ki tudja mily rosszat háritott el az okkupáció? Tehát egy képzelti rosz mint esetleg, mint „ha” áll szemben egy tényleges, egy nemzetet kimerítő és beláthatlan követeléseivel a legrázkódtatóbb pénzügyi válságba sodró rosszal. E rosz átkának és veszélyeinek forrását bedugni a jelszava pártunknak. E jelszóval indult a csatába.

Gruber János beszéde.

Divatbajött ezen kérdésnél Anglia és Franciaországra hivatkozni. Azt mondják államférfiaink: nézzétek, az occupationális politika mennyi millióba kerül azon két államnak és mennyit áldoznak az elfoglalt gyarmat-tartományok megtartása indokából. Ez összehasonlítás egész alapjában téves akkor, midőn az egységes Franciaország és a hatalmas Anglia mellé a poliglott és pénzügyileg zilált Ausztria Magyarország állittatik. (Helyeslés a szélsőbal oldalon.) Es ha Anglia és Franciaország milliókat ad ki occupatióra, ez nem kidobott pénz, mert az áldozatok visszatérülnek a colonialis tartományokból, holott a mi elfecsérelt millióink aligha fognak megtérülni Bosznia évi szilvatermeléséből vagy a kopár szikláknak magyar vérről öntözött vad-rózsából. (Ugy van! a szélső bal oldalon.)

Madarász József, (közbeszól) a kecskebőrökből. (Nagy derűtség.)

Gruber János: Azt is mondják, hogy Ausztria tekintélyét meg kellett óvni és szükséges volt a 8 millió póthitel megajánlása, mert meg kellett alázni ama rablóbandákat, a melyek

Ausztria nagyhatalmi tekintélye ellen vakmerő kezűket felemelni merészkedtek.

Nagyon szép és kívánatos dolog a nagyhatalmi uralom és tekintély megvédése, de ez nem lehet oly államok feladata, a melyeknek pénzügyi ziláltságukból folyólag be kell érniük azon politikával, hogy megtartsák a meglévőt, nehogy holmi tulterjeszkedő politikáról ábrándozzanak. (Ugyvan! balfelől.)

Különb. t. ház az okkupációs politikát tarthatatlansága mellett mitssem hozhatok fel nagyobb joggal és alappal, mint azon jelenséget, hogy ma már azon államférfiak is, kik a januári ülésszak alkalmával ezen politika megalkotóiul magokat büszkén vallották, ezen politikát bár leplezetten, kiviteli módzataiban vagy ügyetlen végrehajtás czimén, de elvégre is gáncsolni kezdik mint tette azt a volt külügyminiszter ur. Igaz ugyan, hogy ezen ellenzéki hajlam hevért az arra rögtön bekövetkezett audiencia lehütötte.

De mi zárja ki a lehetőségét annak, hogyha a volt külügyér és a delegátus ur fecsegésének zsillipeit ideje korán el nem zárják, még több érdekes dolgot elreghelhesen. Vagy mit szóljak Falk Miksa t. képviselő urról (Halljuk!), ki azon aggodalmainak adott kifejezést, hogy e megszállott tartományokban egy második határvidéket létesítenek, a melyben katonai soldateska fog tulsulyra vergődni. Nem ugyane szavakkal mondá, de a lényege ez volt. Vagy mit szóljak azon komoly, megfigyelésre érdemes kijelentésről, mely szerint a népeket agyonlőni lehet, de a függetlenség érzetét kiirtani soha, ezt nem fogja kiirtani sem a szurony hatalma, sem a szelidebb irány dédelgetés politikája. (Ugyvan! a szélső baloldalon.) Hiszen előtünk áll Lombard-Velence példája, mely az odadobott milliókra, kibontakozni valóságos sysiphusi munka leendő, Olaszegységhez való készsége csatlakozással felelt. Ha tehát a t. képviselő urak ezen politikát kezdik elítélni, bár implicite a tuloldal is, az a tarthatatlanságnak kétségtelesen jele.

Azonban a történelmi hűség szempontjából kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy a miniszterelnök ur közvetlenségét ez alkalommal sem követett el. Emlékezzünk csak vissza tegnapi beszédére, melylyel a megszállási politikát védelmezte és pedig nagy tüzzel, az ugynevezett boszniai tűz lángjával. Elmondta, hogy kár lesz nekünk ezen politikát nem követni, mert hiszen ama tüzet, a mely ama tartományokban felcsillámlott, ott a tűz helyén kell elfojtani és nem engedni, hogy a láng ide Magyarországra átsapjon. No, t. ház, tapasztalásból azt tudjuk, hogy a tűz kitörésénél a szomszéd népek magatartását az határozza meg, hogy minő irányban fű a szél, hogy merre vonul a láng. Nehéz lesz azt bebizonyítani, hogy a boszniai láng erre csapott volna, mert hiszen erre még ezen népek részéről kísérlet sem történt, de feltéve, azonban meg nem engedve, hogy ezen láng Ausztria felé csapott volna, mit kellett volna tenni a tűz elnyomására? Hisz a tüzet eredete helyén azok oltják tulajdonképp, kik közvetlen közelében vannak, a távolabb lakók pedig ily esetben házaik tetéjére vizes pokróczot alkalmaznak. Ezen bosnyák politikát védte a miniszterelnök ur a delegatio rendkívüli ülészakán és azon kijelentésével, melyet akkor tett, midőn az ottani hazafias ellenzék a törvény, a jogosság czimén megtagadta azon tétéleket, melyek befektetéseket czéloznak. A miniszter elnök ur azt mondá ugyan, hogy bármely ország rendjének fentartására szükséges katonai elszállásolásáról gondoskodni, adminisztratív intézkedés és hozzátette, nem érti az ellenzék magatartását, mely hasonló költségeket Dalmáciára vonatkozólag nem kifogásolt. Azt kértem erre a t. miniszterelnök urtól, hogy vajjon a monarchia népeinek az összbirodalom terheiben és jogaiban való közös részesülése szempontjából vagy általában államjogi szempontokból mily országnak tekintik a megszállott tartományokat, azonosítják-e őket a monarchia többi országaival? Mert ha ez így van, akkor az államjogi különbözet megszűnik Magyarország és Bosznia közt és akkor nem marad egyéb hátra, minthogy a t. miniszterelnök ur ma mára Bosznia és Herzegovina miniszterelnökének neveztesse magát, holott ezen államjogi különbözetnek még az annexio esetén is fent kell maradnia. Hát annyira mentünk azon ígéret valóításában, a mely 1867-ben Magyarország önállóságának és függetlenségének fentartását ígerte? az által véli elérni Magyarországot függetlenségét, ha magyar néptől adóvégrehajtásokkal elpredált javakból, — a hazai ipar és kereskedelem, a népnevelés czéljából elvont összegek árán 27000 frtért vásárol egy-egy morlák-rekrutát, ki az első kedvező alkalommal fegyverét ellenünk fogja kilőni.

Mit szóljak a kaszárnyákról? Építhetünk kaszárnyákat Boszniában akárhányat, könnyen bekövetkezhetik az, hogy egy újabb európai mandatum folytán ép egy ott kell hagynunk azokat, mint az olasz várnegyszöveget. A magyar magánjognak nem egyik alapelve-e, hogy a ki idegen földön épít, másnak épít, pedig ezen elvnek a nemzetközi jogban is természetesen

bent kell foglaltatnia. (Ugy van! a szélső baloldalon). Távol van tőlem ez alkalommal és itt bárkinek hazafisága ellen demonstrálni; szavam csak a politikai és erkölcsi bátorság azon fogatkozására vonatkozik, mely a tényleges állapottal szemben még azon bátorságot sem fejt ki, hogy ott, a hol kell, elmondaná, hogy a loyális mértéke kimerült. (Ugy van! szélső balfelől). Hogyha valaha, úgy most volt alkalom és kötelességszerű ezen kijelentés, midőn a delegációktól oly áldozatok kívántattak, melyeket az országos bizottság a törvényesség cziméa elodázhatott volna. Ezt azonban nem tette, hanem kiterjesztette saját hatáskörét: Ha ez így megy tovább is elérjük azt, hogy Magyarország törvényhozó testülete a közös kormánynak vagy közös hadügyének játékszerévé aláztatik. (Ugy van! szélső balfelől).

Ha a t. ház türelmével vissza nem élek, (Halljuk! Halljuk!) legyen szabad a megszállási politika költséges, Magyarországra nézve veszélyes voltát rövid statisztikai adatokkal kimutatni. (Halljuk! Halljuk!)

E czélból nincs egyéb szükségem, mint hogy Magyarország belső szükségleteinek homogén kiadásai és az okkupáció költségei közt rövid összehasonlítást tegyek, u. i. a közös hadügyminiszter 23 millió elöterjesztésében a 3-ik cím alatt az élelmezési intézetek félévi kezelési költségeire 60000 frtot, — ugyancsak félév alatt elhasználandó puska és ágyúszerszám pótlására 147.700 frtot kért a delegációtól. Ezen tétéleket illetőleg összehasonlítással nem élhetek. A 6-ik cím alatt a katonai közigazgatás által elkészített utak tatarozására szintén félévre 35400 frt. — Az elszállásolási építmények jókarbantartására 149000 frt kéretett akkor, midőn Magyarország és társországaiban a közutaknak nemesak fentartása, de újból építése 2.976.000 frtot igényel. — Midőn tisztelettel felemlíteném, hogy sátorok czimén félévi időtartamra 80000 frt van praeliminálva szükségesnek találok alóadni, hogy Magyarországon iparos czélokra 63.174 frtot költenek el egy évben. Legérdekesebb a közös kormány elöterjesztésének 7-ik czime, melynek f) betűje alatt félévi ágynemű koptatás fejében 90.000 frt követeltetett. Egészségügyi kiadásokra megjegyzendő — félévre 945.147 frt fordítatik ezzel szemben a széles magyar hazában betegápolás czimén 514.021 frtot tüntet fel a t. belügyminiszter ur költségvetésének illető rovata. Végül 6 havi előre nem látható kiadások fejében 128.981 frt számítottatott fel. El voltunk készülve t. ház arra, hogy az a delegatio, a mely közelmultban a kassai katonai uszoda renoválására 6000 frt és a Tegethoff hajó évi festék-készletére 63 ezer frtot megszavazott, a jelen esetben is könnyelmű kézzel fog bánni a nemzet millióival, de erről sejtelmünk sem lehetett, hogy mint a négyes albizottság jelentésében világosan olvashatjuk a közös hadügyminiszternek pusztá feltevéseken alapuló tétéleire 21.700.000 frtot fog megszavazni.

Igy tudjuk csak megérteni honnét van az a jelenség, hogy Magyarország egy évben a népnevelési szükségletekre csak 519.000 frtot fordíthat, így látjuk igaz forrását azon szomorú társadalmi jelenségre; hogy Magyarország bírói kara, de az egész tisztviselői és hivatalnokai apparatus a megélhetés nehézségeivel küzdve fizetése javításáért hasztalan fordul a parlamenthez, melynek többsége ezen évben csakis az ő felsége személye körüli ministerium hivatalnokainak fizetését emelte fel.

T. ház! Nagyon kevés mondani valóm van még és ez röviden abból áll, hogy pótoljam Apponyi gr. képviselő társam egyik mulasztását, melylyel az igen t. miniszterelnök ur az országos bizottság legutóbbi ülészakán alkalmából szemére lobbantott. Azt mondta ugyanis a miniszterelnök ur, hogy Apponyi gr. megnevezte azokat, a kikben nem bizhatik a magyar nemzet, de nem nevezhette azokat, a kikben bizzék. Szabadjon a t. képviselő ur ezen mulasztását pótolnom. Hazafias hitem és meggyőződésém szerint a magyar nemzet sorsa intézését csak olyan államférfiakra bízhatjuk, kikben lesz erő és erkölcsi bátorság megmondani magának az uralkodónak, hogy a loyális mértéke kimerült. (Élénk helyeslés a szélső baloldalon) kikben lesz erkölcsi erő ott a legmagasabb forum előtt kijelenteni, hogy Magyarország nincs azon helyzetben, hogy kalandokra milliókat költsön, mikor ma holnap állami léte, existenciája forog kétségben. (Ugy van! a szélsőbalon) Hiszen ilyenemű kijelentés nem is lenne példátlan a magyar nemzet történetében. Midőn 1811-ben az uralkodó arra kérte a magyar nemzetet, hogy a 211 millió államösségből 100 milliót elvállaljon, az ország rendjei e fejlődési elöterjesztésre tagadólag válaszoltak. Az ország rendjeinek nagy része azt hiszem ma is az 1811-iki álláspontot foglalja el a boszniai occupatióval szemben, de nem a t. tuloldal és nem a korona tanácsosai.

Ily kijelentésre csak oly kormány és annak oly tagjai lehetnek képesek, kik akkor, midőn a haza közjára forog kérdésben a ministerbörös szék párnáitól el tudnak tekinteni. Pedig hát különben meggondolhatnák, hogy az a ministeri szék nincsen reátblázva becses sze-

mélyiségekre (Derűtség és tetszés a szélsőbalon) mert még a delegatióban is megmondattott, hogy az uralkodók és kormányok jönnek és mennek, de a nép marad és aspiratióit, ha azok az emberiség fejlődése szempontjából, jogosultak előbb-utóbb valóítani fogja (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Midőn ezen jóslatot a t. kormány figyelmébe ajánlanám, kijelentem, hogy a szőnyegen forgó törvényjavaslatot sem az általános, sem a részletes tárgyalás alapjául el nem fogadom, és szavazatommal Eötvös Károly és Helfy Ignác t. képviselő társam különvéleményéhez csatlakozom. (Élénk helyeslés és éljenzés a szélső baloldalon.)

HIREK.

— **Somogy megyei borok** diadala. A kishegyi borok B.-Pesten nagy kelendőségnek örvendenek, a vöröket különösen Bécsbe viszik, a fehér pedig Párisba tört magának utat, hova Pázmány képviselő közvetítésével több száz palaczk lett Szalay Imre kishegyi borából megrendelve, az udvarnál is nagy hódítást csinált, a mennyiben a főudvarmesteri hivatal Szalay Imre kishegyi vörös borából a király számára 200 palaczkkal rendelt meg, ugyanakkor Jankovics Tivadar szinte kishegyi borából 100 palaczkkal, b. Kemény Gábor miniszter, ajzátkői és koppéli, visontai borából, szinte 100 palaczkkal.

— **Gerőfi Andor** szintársulata a lapunk által előre jelzett időben megkezdé előadásait. Bár az időjárás legkevésbé sem kedvező, téli kaputban kuczorogni nyári arena falai közt épenséggel kellemetlen kényszerűség, a közönség mégis eléggé látogatja az előadásokat, mi a legjobb kritikát képezi a társulat műértéke fölött. Gerőfi nagy érdeme, hogy kompakt, qualiikált társulatot tart össze, ha nem kevés küzdelemmel is, s így nagyon megérdemli a közönség méltánylatát. Jellemző, hogy a páholyok legpontosabban vannak látogatva, a székváros színejava gyönyörködik az előadásokban, és kívánatos volna, erre kérjük is, hogy a vidéki intelligencia ne sajnálja a fáradságot és egy-egy előadásra ránduljon be Kaposvárra, hova még téli sárban se hosszú az út, ha táncmulatság készül. A színészet megérdemli egy költséget, mint a fáradságot s maradandóbb élvezetet nyújt minden bálnál. A modern színpadi terméket nem csak újságból és czímök után ismerni a művelt embernek kötelessége: Gerőfi pedig nem vidéki tákolmányokkal traktálja a publikumot, hanem a nemzeti- és népszínház leglátogatottabb repertoír darabjait mutatja be jó erőkel s hűségesen, sok költséggel. Kívánatos volna, hogy ne rossz emlékek távozzék Kaposvárról. — Az előadásokat még méltatni fogjuk; egyelőre még egyszer melegen ajánljuk a társulatot a közönség pártfogásába.

— **A napfogyatkozást** szerdán reggel Kaposvárott is észlelni lehetett, hanem az ég kissé amogy is boros volt s így a nap korongjának elváltozása szabad szemmel nem igen volt látható. Ki üveggel figyelte: az gyönyörködhetett a sajtáságos tűneményben.

— **Kanizsai** levelezőnk írja: Unger Alajos e hó 29-én, azaz pünkösd hétfőn érkezik a városba, itt beszámoló beszédét megtartandó. Az indóháznál ünnepélyes fogadtatás, este pedig fátylaszene lesz tiszteletére.

— **Uj gyógyszertárak** a környékben. Legközelebb Sasd községben Teleki (Trixler) Antal, — Vaiszló községben Horváth Ignác fog gyógyszertárt felállítani. Harkányban is tervezetik egy fiók-gyógyszertár felállítását.

— **Rablás Siófokon**. Siófokról írja levelezőnk, hogy e hó 13-án az ottani takarékpénztárba éjjel rablók törtek be, s a nagy Wertheimkasszát el akarták vinni, de valószínűleg kevesen lehettek, mert csak félutra értek vele az épületben, rájuk viradt, s ott kelle hagyniok a zsákmányt.

— **Lótóvajlás**. Május 9-én virradóra Mártonpasztáról 11 ekkót hajtottak el. Altitólag Pécsnek hajtottak a lókörtök — a pécsi rendőrség megtette a kellő lépéseket, de a lókörtöknek semmi nyoma sem találtatott.

— **Öngyilkosság**. Zákányban e napokban egy uri hölgy ugrott a Drávába. Somogyi családokhoz czimzette levelet hagyott hátra, az öngyilkosság oka azonban nyilvánosságra nem került.

— **A király Kaposvárott**. Honvédeink nagy elismerésben részesültek, a legfőbb haduri tetszést is kiérdemelték. A király — ki ügylátszik, mult héten titokban itt volt Kaposvárott, a „Somogy” szerint nagyon megdicsérte őket. Nevezett lap ugyanis ezt írja: Honvédek. A kik tegnap előtti katonai szemlét végig nézték, egyhangú elismerésével adóztak honvéde-

inknek a tanusított kitűnő magatartásért és öszszevágó működésért. Ez elismerésben osztokodtak a nézőkkel az intézők is; s a legfőbb hadúr, a koronás király, indítatva érezte magát mindjárt a szemle napján katonai irodája után elismerésének a következő szép szavakban adni: „O csász. és apost. kir. Felsége a mai napon történt diszkivonulásban résztvett honvéd csapatok jó magatartására és szép kinézése felett legmagasabb megelégedését kifejezi és meghagyni méltóztatott, hogy ezen legfelsőbb elismerése a kivonulva volt csapatoknak tudtul adassék.“ A koronás király ez újabb elismerése folytán büszke önérzettel tültheti el ifju honvédek szívéét. Mi öszszintén részt veszünk az örömben, melyet ez újabb királyi elismerés honvédeknek és honvédségünk vezetőinek szerez. — Csak az mégis furcsa, hogy ő felségét itt nem látta senki. — Vagy talán a „Somogy“ a b u d a p e s t i szemlét érti? — Az más.

NYILVÁNOS MONDANDÓ.

T. szerkesztő ur!
Mindszenti Péter tarnóczai róm. kath. válásu tanító ur tisztelendő Barla Szabó József visontai ref. lelkész ur utján a Kaposváron építendő reform. templom építési költségeinek összegéhez 5 frtot küldött be hozzám egy hosszú levél kíséretében, melyből álljanak itt a következők: „Ámbár, ugymond, nem tartozom azon akolhoz, melynek templomát felépíteni egy porszemmel szerénységemhez képest segítem, de mivel tudom, hogy mindnyájan egy istent imádunk s egy atyának gyermekei vagyunk, ennél fogva mint testvérek egymást szeretni és segíteni tartozunk. Oh bár adná a teremtő, hogy a szentírásnak eme szavai „Lészen egy akol és egy pásztor“ mielőbb teljesülnének, hogy az elfogyhatatlan, a megtörhetlen örökké ifju szeretetnek szent lelke hatalmas szózatával mielőbb döntené le ama választó falakat, melyek eddig e hazában a különböző felekezetek tagjait egymástól elzárták; s nyitná fel mindenki szemét e hazában, hogy azok, kik ezeltört Krisztus neve alatt halálra kergették és üldözték egymást, ismernék meg, hogy ők testvérek s a kiengesztelődve, szeretettel borulnának egymás kebelére. Somogy megyének körülbelül 300,000 lakosa van s csak mindenki illő arányban járulna a Kaposváron építendő imaház felépítési költségeihez; rövid idő alatt készen állna megyénk fővárosában az, s jó Atyánk Istenünk szent nevének dicsőítő és magasztaló helye is egygyel szaporodnék!“ stb.

Ily nemesen gondolkozó egyén tette nem szorul dicséretre!

Fogadja a lelkes adakozó a kaposvári ev. ref. gyülekezet nevében forró köszönetemet büles Salamon eme szavaival végezvén „A ki követi az igazságot és az adakozást: nyer életet, igazságot és tisztességet!“

Kaposvár 1882. máj. 8-án.

SZABÓ FERENCZ
kaposvári ref. adminisztrator.

KÖZGAZDASÁG.

Az időjárás az utóbbi hét napjai alatt rendkívül aggasztó lett. Szeles, boros, hideg napok fenyegetik a gazdák összes reményességét, északi szelek dühöngtek több mint egy hete s alig látjuk a napot olykor-olykor egy pillanatra. Ez az időjárás már eddig is kimondhatlan károkat okozott, de csak véletlen lesz, ha az egyik közeli reggel valódi erős fagy nem következik, mely esetben Somogy megye gazdáinak összes reményessége tisztára tönkre megy. Hogy mi lesz akkor belőlünk, ember annak meg nem mondhatója. A buzák ugyan most még elég jókde a rozs ritka s az árpaakat a fagy elsatnyította és így a zabot is. — A kaposvári piacon alig van forgalom. A r a k : buza 9.50—10.60; rozs 8.40—9.—; árpa 6.80—7.20, zab; 6.70—7.20; kukorica 6.60—7.10.

P é c s, május 6-án.

Buza jó 11 frt. 40. középszerű 10 frt. 80. legalábbvaló 10 frt. 40. Kétszeres jó 9 frt. 80. középszerű 9 frt. 60. legalábbvaló 9 frt. 60. Rozs jó 9.50 középszerű 9 frt. — legalábbvaló 9 frt. — Árpa jó 7 frt. 80. középszerű 7 „ 50. legalábbvaló 7 frt. 50 Zab jó 8 frt — középszerű 7 frt 80 legalábbvaló 7 frt. 80. Kukorica jó 7 frt. 40. középszerű 7 frt. 10. legalábbvaló 7 frt 80. Széna, mázsánként 3 frt. 60. Szalma mázsánként 1 frt. 50.

N.-Kanizsa, máj. 16. Az áldásdús meleg eső, mely néhány nap előtt köszöntött be hozzánk, már némileg kiszáradt veteményeinkre, különösen pedig a tavaszakra kitűnő hatást gyakorolt. Az őszi vetések állása semmi kívánni valót nem hagy fenn, csupán a tavaszak igényelnek még 1-2 napi esőt a rendszeres fejlődés céljából, és ha gazdáink ezen kívánsága dugába nem dől, jó reményeink, miket az idej aratás iránt táplálunk, csak fokozódni fognak. A r e p c z e vetések állása ellen van csupán gazdáinknak némi kifogása, a kielégítő fejlődés azonban ezen gabonanemnél sincs teljesen kizárva. A s z ó l ó k é k gazdag fürtökkel rendelkeznek & kivé a fagy eshetőségét, mitől az Isten

övjön meg bennünket, szőlőből igen szép termésre van kilátásunk. A g a b o n a ü z l e t menete teljesen stagnál, a készletek kiapadtak, a kibocsátás s így a forgalomról szó sem lehet Gabonajegyzéseink 100 klgnál a következők: buza 10.25—11.50, rozs 8.80—9 frt. Zab 7.20—7.50, tengeri 6.60 — 7 frt. **HIRSCHLER ARNOLD.**

SZÓRAKOZÁS.

Childe Harolde.

(Heine.)

Lassan busan tova suhan
A hajó a tengeren,
A hajóban hosszú sorban
Halott-örök csendesen.

Néma már ő a holt költő
Nincsen arcán szemfedél,
És az égbe mintha nézne
Kék szeme még most is fél.

S mintha mélyen lent a mélyben,
Egy szivbeteg habléány
Halkan sirna, mintha sirba
Vágya kedvese után.

SZALAY FRUZINKA.

Kaszinó és olvasó-egylet.

Korunknak eltagadhatatlan hibája a felületesség, mely a cél és eszközök megítélése tekintetében igen sokszor tévutra vezeti az emberek véleményét. Nagy örömmel, nagy lelkesedéssel hirdetjük sokszor, hogy ez, vagy azon egylet, ársulat vagy intézmény létrejött; eltelve büszkeséggel annak tudatában, hogy végre az árva magyar nemzet is a haladás terére lépett, egy-egy újabb, közérdekűnek látszó eszmét kitörő hévvel üdvözlünk s elfeledünk mélyére tekinteni a dolognak, ha vajjon amaz egylet, ama társulat, vagy intézmény valóban megfelel-e, megtud-e felelni azon közérdekű célnak, melynek előmozdítására cziménél kijelöli működési körénél fogva hivatva lenne.

Igy vagyunk kaszinóink s olvasó-egyleteinkkel is. Mihelyt egy helyiség valahol megnyitattik, dicsőnek zengedezünk örömmünkben, s fennen hirdetjük, hogy a közművelődésnek egy új csarnoka nyitott meg. Azt azonban nem tesszük vizsgálódásunk tárgyává: vajjon az a kaszinó, az az olvasókör igazán az általános közművelődésnek csarnoka-e, vagy pedig más mellékes célokat szolgál?

Sajnosan esik az igazságot kimondanunk, de tényt mondunk, midőn állítjuk, hogy a vidéki kaszinók és olvasókörök legtöbbje nem felel meg azon céloknak, melyeknek megfelelni hivatva lenne s a melyért mintegy követeljük, hogy a közönség párfogásában részesítse.

Midőn halhatatlan emlékü gróf Széchenyink a kaszinók alakításának eszméjével föllépett, kétségkívül a közművelődésnek óhajtott erős intézményt szerezni; fejleszteni akarta ezek által a közszellemet, hogy az a haza boldogabbá tételére szolgáló üdvös törekvések iránt fogékonyá váljék; tért, alkalmat nyujtani a közérdekű eszmék megvitatására, míg másfelül kétségkívül az irodalom nagyobb mérvű pártolás is czélként lebegett szemei előtt.

Ezen igen üdvös föladataknak azonban kaszinóink és olvasó köreink csak kis mérvben felelnek meg.

A mi e névben ismert intézeteink többnyire a cast rendszer jellegét magukon viselő egyes néposztályok összefüvetelére szánt helyiségek. Ezek kétség kívül előmozdítják az illető társadalmi osztály különös érdekeit, de az általános közművelődés fejlesztése tekintetében igen kevés eredményt képesek fölmutatni; sőt, a mennyiben a társadalom különböző alkat-elemeinek elegyülését s egybeforrását gátolják, a demokratikus irányu közművelődést épen akadályozzák is.

Az irodalom gyámolítása tekintetében sem sok hasznót tesznek ma már kaszinóink s olvasóköreink. A napi események iránti érdeklődés már annyira általános, hogy kaszinók nélkül is virágoznak a napi sajtó. Szépirodalmi ismeretterjesztő lapokat, avagy tudományos folyóiratokat pedig olv. egyleteink vajmi keveset járatnak, sőt legtöbbnyire épen nem járatnak. Még a regényirodalomnak tesznek legtöbb szolgálatot, csak-hogy e téren is — fájdalom — nem az irodalmi belbecselés bíró művek, hanem az idegenből fordított rém-regények és lasciv irányu könyvek terjedését mozdítják elő.

Mind ezekből azonban nem az következik, hogy szüntessük meg kaszinóinkat és olvasó köreinket, hanem következik az, hogy reformáljuk azokat, azaz: tegyük lehetővé, hogy eredeti szép hivatásuknak megfelelően, legyenek a közművelődés előmozdításának és a közszellem fejlesztésének tényezőivé.

Elérendő lenne ezen üdvös és nagy bordenjű reform az által, ha a kaszinók kevesebb politikai, de annál több ismeretterjesztő szépirodalmi és a tudományt népszerűsítő közönyü-

ket járatnának; ha könyvtáraikból számíznék az izlésrontó, immoralis regényeket s ezek helyett a szépirodalomnak belbecselés bíró hazai termékeit rendelnék meg. Valóban kaszinói könyvtárunk egy bitang jöszág, mostoha gyermek, édes kevés gondja van arra az illetőknek. A kaszinó választmánya nem vesz tudomást róla, csak a titkári jelentésből értesül, hogy a könyvtár ez évben néhány darabbal szaporodott. Más egyletek sem restellik a fáradságot, táncvígalmak, hangversenyek rendezése által tőkét gyűjteni, hogy annak jövödelme közhaszonra fordítsák. A kaszinó választmánya azonban még nem tett lépéseket arra, hogy olyat valamit teremtsen, mely a könyvtárnak tőkét, jövödelmet biztosítson, s lehetővé tegye azon könyveknek megszerzését, melyek elolvasása nélkül senki magát műveltnek nem nevezheti. Annál fontosabb reánk nézve a könyvtár szaporítása, mert nincs más helye, honnan könyveket hozhassunk olvasni. Ez volna az egyedüli képző intézetünk. Végre mégis üdvös volna, ha a kaszinóba kissé kevesebbet kártyázának, ellenben koronként népszerű felolvasásokat rendeznének. Ezen felolvasások lennének teljesen díjmentesek s a hallgatók közt fogadtatnának szívesen a nem tagok is, a felolvasást pedig — a tárgy megvítása céljából — kövesse, tanuságos eszme-csere.

Az akként reformált kaszinók és olvasókörök méltán igényt tarthatnának az általános fölkarolásra, mert oly tényezői lennének a közművelődésnek, melyeket támogatni, ápolni hazafias szent kötelesség.

Szerkesztői üzenet.

N.-Kanz. A tudósítást mindig szerdán kérjük feltenni.

Szgtvr. „Hová jutunk?“ — A jövő számban.

G. A. hlyb. Hasznavehetlen.

B. Bpst. Kissé hosszú, de szedjük belőle.

K. M. csrg., **V. E.** prn., **H. K.** Snd., **P. Gy.** szgtv. Elküldetett.

Felelős szerkesztő

Krátky János.

Trieszti általános biztosító társaság. Mai számunkban közöljük a trieszti általános biztosító társaság 1881-re szóló zárszámadásait, melyekkel ez intézet ötven évi üzleti tevékenységét zárja le. A hozzánk beküldött évi jelentésből a következőket emeljük ki. A díjbevételek a lefolyt évben összesen 996036 frt. 26 krral szaporodtak a mi által az 1881-ki díjbevételek az 1880-ki 10131109 frt 19 krral szemben 1117145 frt 46 krra emelkedtek. Az A. mérleg, mely a tüz-, jeg- és szállítási biztosítást foglalja magában, 910192 frt 05 kr. tiszta jövedelmet mutat ki. Az életbiztosítási üzletet magában foglaló B mérlegben 319841 frt 35 kr nyereség mutatkozik. Ebhez járul még a jelzálogosztály 132158 frt 17 kr. tiszta nyeresége, ugy, hogy összes nyereségkép 1362092 frt 47 kr. mutatkozik. A tartalékok rendkívüli szaporítása fordítottat a jégbiztosításból e-redt nyeresemény fele is keres 160000 frttal, mely éveszedelmes biztosítási ágából későbbi években eredhető veszteségek fedezésére van hivatva. A kárfizetéseknel 1881-ben 29049 káreset után 7646628 frt 11 kr a társaság ötven évi fenállása óta 150987942 frt 87 kr fizetett ki, a melyből bazánkra 64359 káreset után 25980418 frt 80 kr jut. — A biztosítási intézmény áldásos működésének és annak, mily jelentékeny tényező abban a trieszti általános biztosító társaság, ékesen szóló bizonyítékai e számok. A társaság tőkét a legelővigyázatosabban helyezték el s kielégítőleg jövedelmeznek. Az elhelyezés fő tételei: ingatlanok s jelzálogok 19.858 881-39 Kőlcsonők tulajdon életbiztosítási kötvényekre 1.830.421-24 Értékpapírok 8.237.321-50 Készpénzállomány az intézetnel s a banknál 18.501.27-38 stb. A kamatozó vagyos a mult évben többel mint másfél millióval szaporodott, az értékpapírok árfolyam ingadozásának fedezésére szolgáló tartalék 61300 frt 18 krral emelkedett s az idő szeriat 561346 frt 22 krra rug. A jelentékeny tartalékok ez óvatos és előrelátó összegyűjtése egyrészt a biztosítottaknak szolgál a lehető a legteljesebb garanciákkal, másrészt pedig a részvényest nyugtatja meg tőkájének kevésbé kedvező évben is biztos kamatozása iránt. Az osztalék 1881-re minden 315 frittal befizetett részvény után 270 frank aranyban.

A főt. plebános urak figyelmébe!

Van szerencsém a főtiszt. lelkész urak tudomására hozni, miszerint:

bermálási jegyek, anyakönyvek és anyakönyvi kivonatok nálam kaphatók.

Tisztelettel

Jeiteles Herman,

könyvnyomdatulajdonos Kaposvárott.

Felhívás.

A nagy-bajomi segélyegylet szövetkezet alakuló gyűlésének határozata folytán köz-tudomásra hozatik, hogy a segély egyleti alapszabályok 2. §-a szerint az 1882. évi július hó 1-én kezdetét veendő újbbi segély-egylet szövetkezet társulat 6 évi alakulására az aláírási ívek kibocsátattak. A fentjelzett társulatban részt venni szán-dékozók a társulatban leendő felvételük vé-gett a „Nagybajomi segélyegylet szövetke-zet“ helyiségében jelentkezhetnek.

Az igazgatóság.

Felhívás.

A „Karádi segély-szövetkezet“

1882. évi augusztus hó 1-ső napjától egy osz-tályzatott (Sectio) alakít. Ennél fogva felhivat-nak mindazok, kik részvényesei óhajtanak lenni 1882. évi május hó 15-től kezdve, naponta a délelőtti órákban az intézet helyiségében mago-kaat előjegyezhetik

Karád, 1882. április hó 30-án.

Az igazgatóság nevében Grubanovich Gyula, igazgató.

(Utánnyomás nem díjaztatik)

Van szerencsém a n. é építő közön-ségnek becses tudására hozni, hogy gyári megbizásból, kiterjedve Somogy-megye egész területére, kedvező szerző-dések folytán, gyári áron szolgálhatok

Hydralikus és portlandi czeментmész,

továbbá czeмент-burkolat-lemezeket, legjobb minőségű portlandi czeментből készítve, melyek alakra és szín tekintetben különféle-k, tetszés szerint megválaszthatók.

Ezen czeментmész jósága és tartós-sága elvitázhatatlan értékkel bír, erejét idővel nem veszíti és a nedves falak bevokolására a legjobbnak bizonyult hazánkban.

Együttal ajánlom a tek. bérlők, gazda uraknak és a n. é. közönségnek a már 24 év óta fennálló, szilárdan vezetett

vaskereskedésemet.

A legmélyebb alázattal

Feldreich Herman, Kaposvárott.

8260 szám. 1882

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében enzenel közbírré teszi, hogy a kaposvári tekintetes kir. járásbíróság 5042/81. számú végzése által, özvegy Rajcs Jánosné vrácski lakos végrehajtató javára Nagy Ernő és neje, szigetvári lakosok ellen 230 frt tőke, ennek 1879. évi október hó 1 ső napjától számitandó 6% kamatai és eddig összesen 49 frt 60 kr. perkölttség követelése erejéig elrendeit kielégítés v grehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 390 frtra becsült 2 ló, egy féderes és egy vastengelyű kocsi, még is egy Vertheimcassából álló ingóságok nyilvános árverés utján eladtnak.

Mely árverésnek a 298 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Szigetvárott a peresek lakásánál leendő eszközzésére 1882 év május 27. napján délelőtt 9 órája határidőül kituzetik és ahhoz a venni szándékozók enzenel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett in-góságok ezen árverésen, 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsárán alul is eladani fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Szigetvárott 1882. évi május hó 12 ik napján.

Záborszky Mihály kir. bírósági végrehajtó.

AZ ASSICURAZIONI GENERALI 1881-ik évi MÉRLEGE.

Nyerés- és veszteség-számla az A. mérleghez (1881)

Table with columns: A tétel neve, Bevétel, Kiadások. Rows include: Díjtartélek a múlt évről, Tartélek oly karok fejeben, Díjak a tartélek levonásával, Kötvényilletékek, Összesen.

Nyerés- és veszteség-számla a B. mérleghez. Életbiztosítási osztály (1881)

Table with columns: A tétel neve, Bevétel, Kiadások. Rows include: Mult évi díjtartélek, Tartélek függő karokért, Díjbevételek, Összesen.

AZ ASSICURAZIONI GENERALI VAGYONI ÁLLÁSA 1881. DECEMBER 31-ÉN.

Table with columns: VAGYON, TEHER. Rows include: A részvényesek biztosított adólevelei, Ingatlan birtok, Alapítványok, Készpénz-készlet, Összesen.

Dr. MAUROGONATO I., Baró MORPURGO József, Baró RALLI AMBR., SEGRÉ V., Dr. CALABI R., GOLDSCHMIEDT LIPÓT. Magyarországi főigynöksége Budapest, Dorottya-utca 10. szám, az intézet saját házában.

Bővebb zár- valamint kárkimutatások az alanti főigynökségnél kaphatók. Ugyanitt felvilágosítások legnagyobb készség-gel adatkak és biztosítási ajánlatok a tűz-, jég- és életbiztosítási ágazatokban a legszolidabb feltételek és legolcsóbb díjak mellett eszközöltetnek. — A kaposvári főigynökség Fleischmann Jónás. Kiadja és nyomatja Jeiteles Herman.